

El llibre català

"No són 300 milions", de Josep Travesset i Anna Rosselló

Josep Travesset, fill de Balaguer i Anna Rosselló, de Flix, barcelonins de residència, l'any 1956 se n'anaren a Amèrica, i el 1961 sortiren del Brasil per a recórrer el continent, dalt d'un carro, amb llur filla de set anys, i fruit del seu llarg viatge de vuit anys és aquest llibre "No són 300 milions" sotstitolat "Estudi sobre les ètnies sotmeses a l'idioma espanyol", que dediquen "als pobles sotmesos per l'imperialisme lingüístic, amb esperança...". L'ha editat Pòrtic i du un pròleg de presentació de Josep Martínez de Foix, president dels Amics de la Unesco, que recorda que el 1978 reunint a Brussel·les un grup de representants dels amerindis per a demanar la solidaritat dels europeus amb la seva causa -defensa de la seva identitat i de les seves llengües- van declarar el 12 d'octubre "Dia de la Desgràcia" i proclamaren el 19 d'abril "Dia de l'Índi". Tinguí's present, i en aquest llibre es pot seguir, que a les Repúbliques d'Amèrica del Sud i del Centre hi ha vint i dues ètnies que parlen llur llengua: L'Aimara al Perú i a Bolívia; l'Araucà a Argentina i a Xile; l'Atteca a Mèxic; el Guarani -una de les 77 famílies lingüístiques vives als països d'Amèrica- que és la llengua corrent, a l'Argentina, Brasil, Bolívia, Paraguai i Uruguai; el Quètxua, parlat per 16 milions d'habitants a Colòmbia, Equador, Perú, Argentina i Bolívia.

Persequin els indis

En aquest llibre els seus autors hi recullen el que sobre la persecució que dels indis i dels seus llenguatges feren els "conquistadors" n'han dit una pila d'historiadors. Bernal Díaz del Castillo, natural de Medina del Campo -que quan tenia vint anys s'incorporà com a soldat a les ordres d'Hernán Cortés i el seguí a totes les lluites de Mèxic en el seu llibre "Historia verdadera de la conquista de la Nueva España" publicat a Madrid el 1632 -considerat el millor llibre escrit sobre la conquesta de Mèxic- explica la gran i solemne rebuda que feu a Cortés i a tots, el gran emperador Moctezuma quan feren l'entrada a la gran ciutat de Mèxic, de l'hospitalitat que els donà al seu gran Palau on hi trobaren la sala i la cambra del tresor del pare de Moctezuma, i de com a les hores acordaren agafar-lo com així ho feren, i després el varen matar per a ferse amb el tresor. Al capítol CXXXV del llibre hi explica "...como nos repartimos, entre noso-

tros, las mujeres y los hombres, y como les marcamos con un hierro ardiente la letra G que significa Guerra". El catedratic d'Història de la Universitat de Panamá, Miguel A. Martín en el seu pròleg al llibre de Bonifacio Pereira "Los conquistadores del Nuevo Mundo" diu que "eren pobles amb una riquíssima cultura: cultura que els invasors tractaren de destruir amb tots els mitjans al seu abast". Pereira era la consciència turmentada de la nostra Amèrica, l'Amèrica índia, l'Amèrica negra, l'Amèrica soferta i oprimida des de l'arribada dels representants del govern de Castella... "Quan a Londres i a París es creaven -diu- les primeres acadèmies científiques i a Newton l'enterraven amb honors dignes d'un monarca, a Madrid, a Mèxic i a Lima la Inquisició espanyola encara enviava a la foguera i perseguia els que invocaven la llibertat de culte i el desenvolupament científic." Al final de gener del 1971 hi va haver un simposium d'antropòlegs a Barbados per a estudiar la fricció interètnica a l'Amèrica del Sud, i "tenint en compte que els indígenes americans continuen subjectes a una relació colonial de domini que es va originar a l'època de la conquesta, i persisteix dintre de les societats nacionals d'ara -es deixa en la declaració que hi fou aprovada- "l'Estat ha de garantir a totes les poblacions indígenes el dret a ser i persistir tal com són, vivint segons els seus costums i la seva pròpia cultura, pel fet de constituir entitats ètniques específiques. En aquest llibre s'hi recorda que Bonifacio Pereira ja deia que si el Congrés de Pazzuaro consagrà el 19 d'abril com Dia de l'Índi i no el 12 d'octubre, fou perquè si a aquesta darrera data el mestís commemora alegrement, divertidament, festivament, la gran gesta dels segles -l'arribada de les tres caravel·les- l'Índi, en canvi, en silenci de distàncies que engoleixen els temps, recorda amb dolor els seus milions de morts, les seves terres perdudes i les seves obres d'art profanades, les seves cultures mil·lenàries que el 'conqueridor' anomenà paganes perquè no les entenia". Jordi Travesset i Anna Roselló, que ja han escrit i publicat molts altres llibres sobre el tema de la marginació de què són objecte els indígenes americans que no parlen la llengua castellana, fan veure amb aquest d'ara un món perseguit que cal conèixer millor i que ells han viscut.

J. V.

L'obra poètica de Ramon Picó i Campamar

A la Biblioteca Marian Aguiló de les Publicacions de l'Abadia de Montserrat hi ha aparegut aquest volum dins la promoció cultural de la Caixa d'Estalvis de Pollença, dedicat a l'estudi de l'obra poètica de Ramon Picó i Campamar, fet per Margarida Tomàs, de la Secció de Filologia de la Universitat de Palma de Mallorca. Hi explica la personalitat d'aquest fill de pagesos analfabets de Pollença, iniciat en la poesia quan tenia divuit anys, que arribà a Mestre en Gai Saber, autor de teatre. I Margarida Tomàs recull en aquest volum una part molt considerable de l'obra poètica de

Picó i Campamar, i els comentaris que a la seva obra havien fet Joan Sardà i Miguel Costa i Llobera.

Dos llibres pels petits

De cara a fer-la passar bé als infants, l'editorial Barcanova ha publicat «L'ou de Pasqua» que ha escrit James Stevenson, amb molt bons ninots d'ell mateix que els hi han d'entrar pels ulls. La traducció ha estat feta per Josep Vallverdú, ben planera i agradable. - I sota el títol de «Roda d'amics» a la col·lecció La Xarxa de les Publicacions de l'Abadia de Montserrat, hi han sortit nou contes d'aventures escrits per Maria Lluïsa Solà i il·lustrats amb dibuixos de Rita Culla.

Una obra literaria en la que, en la actualitat, domina la dedicació a los lectores más jóvenes

Joaquim Carbó: realidad y fantasía entre la diversión y la didáctica

"Un xicot de sort"
Joaquim Carbó
(El blat tendre, 5)
Il·lustracions
de Joan Andreu Vallvé
Editorial Pòrtic
Barcelona, 1983

Joaquim Carbó ha reunido en *Un xicot de sort* 26 textos dedicados a lectores menores: digo textos y me resisto a hablar de cuentos, porque, pese a lo que indica la misma edición, se hace difícil aceptar que se trata siempre de cuentos. (Haría falta, por ejemplo, un exceso de buena voluntad admitirlo en relación con "Pasejante por Barcelona", "Quan l'aigua es torna artista" o "Quan l'aigua es torna riquesa".)

Estos textos, casi todos publicados antes, resumen la larga dedicación del autor a las publicaciones infantiles y, de forma especial, a "Cavall Fort". Son textos de sorprendente claridad, con estilo directo siempre efectivo, en los que el humor aparece y desaparece con naturalidad sin llegar a estar en ningún momento completamente ausente, con exposiciones que sobre la claridad tienen incentivos a la lectura y se hallan al alcance de todos; los temas pertenecen siempre al hoy, al que sirven con un lenguaje rico, surcado de expresiones populares, con contenidos que resultan estimulantes y, dentro de un contexto de diversión o entretenimiento, en el que los trascendentalismos, en principio, quedan excluidos, pero siempre con una carga didáctica importante.

Son textos que, por necesidad, parten de una evidente simplificación. El arte consiste, precisamente, en hacer que no redunde en pobreza, y estos textos, como se ha dicho claros y al alcance de muchos -simplifica-

dos, además-, admiten muchos adjetivos pero jamás el de pobres. Por el contrario, se hacen y progresan a base de inundar de detalles las cosas más sencillas: una estalactita, en ellos, puede hacerse presente enseñando y deleitando a la vez, pero, también, en un contexto de buen gusto, de literatura auténtica en la que las palabras son más, mucho más, que un mero soporte de la comunicación.

Unas limitaciones admitidas

Sería demasiado cómodo -y tremendamente injusto- despachar el esfuerzo que vertebran las páginas de *Un xicot de sort*, hablando de literatura menor o de prosa funcional. No es el caso. Lo que se produce, de entrada, es una adecuación con el lector presumido y, hecha esta adecuación, difícil y compleja, el trabajo literario surge como en otras circunstancias: los condicionamientos, por tanto, son aproximadamente los mismos que presenta la narrativa de género, la misma que Carbó practica a menudo como parte del colectivo Ofèjia Dracs. Estas limitaciones o acotaciones, en el momento de crear, antes que ofrecer simplificaciones, presentan mayores complicaciones al reducir el número de combinaciones posibles: tanto la elección como la expansión quedan limitadas. Es un encorsetamiento admitido y básico que, desde ningún punto de vista, hace más fáciles los problemas literarios.

La diversión y la didáctica de Carbó hallan un buen complemento en las ilustraciones, realistas y detallistas, de Joan Andreu Vallvé. Es una pena, con lo poco que costaba, que no se haga constar la procedencia de los textos publicados. Por fin,

respecto al empleo del término "contes", en justicia, hay que decir que aunque, indudablemente, muchos de los textos publicados no lo son, todos ellos se leen como si lo fueran...

Joaquim Carbó (Caldes de Malavella, 1932) lleva más de treinta años de militancia literaria, en los que, fundamentalmente, ha destacado como narrador. A partir de esta dedicación esencial, le ha caracterizado una larga y sostenida atención al mundo de los lectores infantiles o adolescentes: esta connotación, aunque se haya acrecentado en los últimos tiempos, nos lleva a sus mismos orígenes como escritor, ya que Carbó está ligado a "Cavall Fort" desde su misma aparición a fines de 1961.

Treinta años de servicio

En esta larga trayectoria, el escritor ha visto repetidamente distinguida su labor: en 1964, ganó el Santamaría con *Un altre tròpic* (Arimany, 1966) y el Víctor Català con *Soluciones provisionales* (Selecta, 1964); en 1966, el Recull de narración con *La gran lucidesa* y fue finalista del Sant Jordi con *Els orangutans* (Nova Terra, 1967); en 1969, ganó el Folch i Torres con *I tu, què hi fas aquí?* (La Galera, 1970); en 1973, fue tercero en el Sant Jordi con *El setè filtre* (Galba, 1980); en 1981, ganó el Ruyra con *La casa sota el gel* (Laia, 1982) y, en 1982, el premio de la Generalitat para creación para niños con *L'ocell meravellós* (Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1981).

En su obra, junto a una de carácter histórico -*El teatre de "Cavall Fort"* (Edicions 62, 1975)-, hay novelas y cuentos. Volúmenes de narraciones son *La sortida i l'entrada* (Alberty,

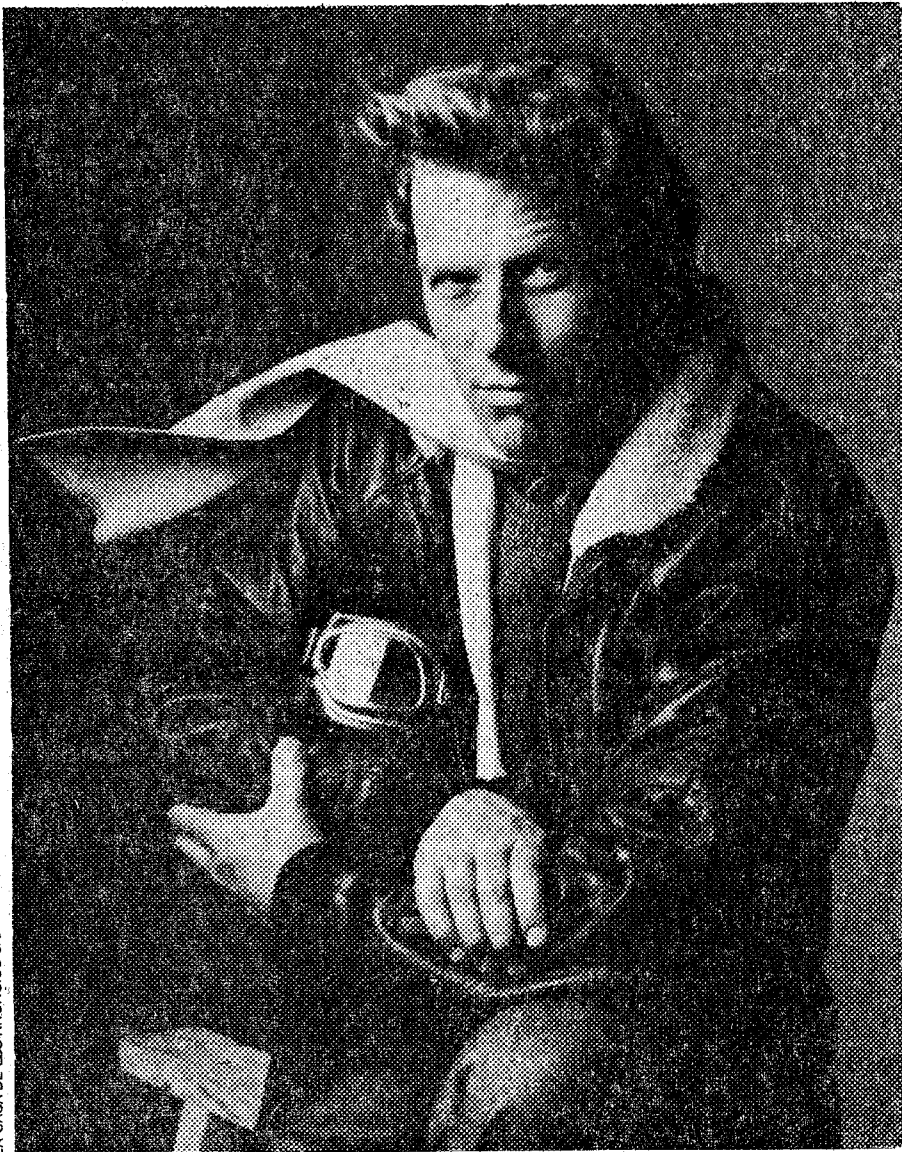
1962), *Les arrels* (Moll, 1963), *Soluciones provisionales* y *Amb una precisió fantàstica* (Moll, 1969). Sus novelas para adultos son *Un altre tròpic*, *Els orangutans*, *L'escapada* (Alfaguara, 1967), *El carreró contra Còssima* (Cadi, 1969) y *El setè filtre* (Gualba, 1980).

De su abundante obra para niños y adolescentes, destacan, además de las ya citadas -*La casa sota el gel* y *L'ocell meravellós*-, las obras siguientes: *La casa sota la sorra* (Estela, 1966), *La colla dels deu* (La Galera, 1969), *El zoo a casa* (Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1975), *L'home dels nassos* (La Galera, 1977), *Els gossos salvatges* (Laia, 1977), *Calidoscopi de l'aigua i del sol* (Grup Protor, 1979), *En Felip Marlot* (Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1979), *El país d'en Fullaraca* (Laia, 1979), *La màgia del temps* (Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1980), *Un altre Felip Marlot, si us plau* (Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1983), *Un conte de fum*. *La bruixa Nicotina* (Generalitat, 1983) y *Operació Borinot* (La Magrana, 1983), libro, este último -que procede de materiales empleados por Carbó en un texto que, con el título "El Borinot", quedó en décimo lugar en el Sant Jordi de 1971.

Si en la narrativa para adultos domina el realismo, la dedicada a niños y adolescentes se abre con intensidad a la fantasía, la misma que el escritor empleara ya en *Amb una precisió fantàstica*: esta fantasía y también la constante llamada a la realidad, en esta parte de su obra, se balancea entre la diversión y el didacticismo.

JOSEP FAULI

15 Pilotos de la RAF, inspiran la colección "Cazadoras de piel gastada" de Modelo.

LA CASA DE LOS ANUNCIOS S.S.

Ramblas-Plaza Cataluña.

¿Quién iba a imaginar comprar una piel gastada y envejecida? Pues esto es lo que en la actual temporada significa uno de los muchos números fuertes de Modelo. El equipo de diseñadores de Modelo, inspirándose en más de 200 fotos de la Gran Guerra, donde aparecen pilotos de la Royal Air Force, han creado una colección de quince prendas, ideales para el frío, por su acolchado interior y que a pesar de ser de piel, al estar envejecidas no les afecta la lluvia, al contrario, les da un aspecto mucho más contundente.

Estas cazadoras, de aspecto duro y recio, están hechas con pieles de primera calidad, las mismas que se exportan a grandes diseñadores de Italia, Francia y Estados Unidos, y son envejecidas hasta conseguir un aspecto absolutamente rústico, de piel muy gastada.

La colección es apropiada tanto para hombres como para mujer y se muestra en la segunda planta de Modelo. En la primera, sigue la original oferta del obsequio de un sombrero por cada traje de hombre, que está teniendo un éxito extraordinario. ¿Se imagina que conseguimos que vuelva la moda del sombrero?

modelo
Primeros en moda
-no en precio-